

Безпала Ольга

к.геогр.н., старший викладач

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Сологуб Юрій

к.геогр.н., доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу

Національний університет харчових технологій

СТАН ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ У ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Україна за рівнем виробництва зернових належить до провідних країн у Європі. Сприятливі природно-кліматичні умови та родючі чорноземи дають змогу вирощувати основні види зернових культур для одержання високоякісного продовольчого зерна в обсягах, які достатні як для забезпечення внутрішніх потреб, так і для ефективного формування експортного потенціалу.

Рівень виробництва зерна на душу населення є суттєвим показником економічного розвитку країни, від нього залежить виконання багатьох завдань в агросфері. Для України виробництво зерна має не тільки потенційно важливе соціально-економічне, а й політичне значення, яке полягає у вищому розвитку національної економіки та підтриманні продовольчої безпеки держави.

У структурі сільськогосподарського виробництва Чернігівщини на рослинництво припадає 87,6 %.

Валовий збір сільськогосподарських культур є узагальнюючим показником виробництва зернової продукції, що залежить від таких двох чинників, як посівна площа та урожайність. Саме тому є необхідним дослідження в динаміці як загалом валового збору, так і зміни показників посівних площ і урожайності.

Посівна площа сільськогосподарських культур під урожай 2019 р. порівняно з 2018р. збільшилася на 2,5%. У структурі посівів переважали культури зернові й зернобобові (59,3%) та технічні (25,9%). Порівняно з 2018

р. посіви зернових та зернобобових збільшилися на 7,7% і становили 772,9 тис.га, площі культур технічних (337,6 тис.га) зменшилися на 6,4% (Табл.1).

Таблиця 1

Динаміка посівних площ зернових і зернобобових культур сільськогосподарських підприємств Чернігівської області, тис. га

Продукція	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 до 2017 р.,%
Зернові та зернобобові культури	697,0	717,8	772,9	110,9
пшениця	188,4	184,5	153,7	81,6
жито	28,1	24,7	16,5	58,7
ячмінь	19,1	25,1	28,8	150,8
овес	27,6	28,5	24,4	88,4
кукурудза на зерно	380,4	409,3	493,8	129,8
Просо	2,6	3,0	4,5	173,1
Гречка	15,9	9,1	3,4	21,4
Зернобобові	24,5	20,4	11,7	47,8

Сформовано та розраховано на основі даних (Сільське господарство Чернігівщини за 2000-2019 рр. – Статистичний щорічник ,2019 та Рослинництво України, 2019. – Статистичний збірник ,2019).

Порівняно з 2018 роком виробництво зерна в області (5009,2 тис.т) збільшилося на 2,0%. Зернових отримали більше за рахунок збільшення посівних площ кукурудзи (на 20,7%) та врожайності пшениці (на 5,0 ц з 1 га), жита (на 2,1 ц з 1 га), ячменю (на 1,0 ц з 1 га). Урожайність кукурудзи, вівса, гречки та зернобобових культур зменшилася (Табл.2,3).

Таблиця 2

**Урожайність зернових і зернобобових культур у
сільськогосподарських підприємствах Чернігівської області, ц/га ***

Культури	Валовий збір, тис. т	Валовий збір 2019 у % до 2018		Врожайність, ц/га		Місце області за рівнем:	
		область	Україна	область	Україна	валового збору	врожайності
Зернові культури	5009,2	102,0	107,2	65,3	49,1	3	5
В т.ч. пшениця	840,7	106,5	115,0	46,3	41,6	18	10
жито	46,0	72,8	84,9	27,7	28,9	3	16
кукурудза	3927,8	102,1	100,1	79,5	71,9	2	10
овес	43,3	81,7	100,8	17,7	23,2	4	21
гречка	2,6	33,4	62,1	7,5	12,3	11	24
просо	7,4	162,3	210,9	16,4	18,1	11	13

Таблиця 3

**Динаміка урожайності зернових і зернобобових культур у
сільськогосподарських підприємствах Чернігівської області, ц/га ***

Продукція	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р.
Зернові та зернобобові культури	58,8	68,8	65,3	111,0
пшениця	46,9	41,3	46,3	98,7
жито	30,4	25,6	27,7	91,1
ячмінь	42,1	39,2	40,2	95,5
овес	23,8	18,6	17,7	74,4
кукурудза на зерно	75,3	94,0	79,5	105,6
гречка	8,6	8,4	7,5	87,2
зернобобові	22,1	19,8	16,9	76,5

Сформовано та розраховано на основі даних (Рослинництво України, 2019.-Статистичний збірник ,2019).

У 2019 році на Чернігівщині аграрії отримали 5 млн.т зерна. Це третій результат серед регіонів України. У загальному обсязі 78% становила кукурудза на зерно, шосту частину – пшениця.

Динаміка показників валових зборів зернових показана в табл. 4.

Валові збори зернових і зернобобових у 2019 р. порівняно з 2017 р. зросли з 4079,0 тис. т до 5009,2 тис. т або на 22,8 %.

Таблиця 4

Динаміка валових зборів зернових і зернобобових культур у сільськогосподарських підприємствах Чернігівської області, тис. т *

Продукція	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р.
Зернові та зернобобові культури	4079,0	4909,5	5009,2	122,8
пшениця	903,4	789,5	840,7	93,1
жито	85,2	63,2	46,0	54,0
ячмінь	80,3	98,9	116,2	144,7
овес	65,5	52,9	43,3	66,1
кукурудза на зерно	2863,1	3846,6	3927,8	137,2
гречка	13,6	7,7	7,4	54,4
зернобобові	54,1	40,0	19,7	36,4

Сформовано та розраховано на основі даних (Рослинництво України, 2019.-Статистичний збірник ,2019).

За досліджуваний період валові збори ячменю, кукурудзи на зерно зросли на 44,7 % та 37,2% відповідно, а валові збори пшениці, жита, вівса та гречки знизилися на 6,9%, 46%, 33,9% та 45,6% відповідно. Валові збори зернобобових також знизилися на 63,6%, тобто майже втричі.

Слід зазначити, що рівень зерновиробництва повинен задовольняти потреби народногосподарського комплексу в зерновій продукції та забезпечувати раціональне розміщення і поєднання виробництва зернових культур і галузей тваринництва, які враховуватимуть регіональні особливості природно-економічних зон України.

Список використаних джерел

1. Головне управління статистики у Чернігівській області <https://www.chernigivstat.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Методологічні пояснення http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/statinf/rp/rp_met.htm